

POŽADAVKY NA PRŮZKUM

V důsledku aktivní mírové zahraniční politiky Sovětského svazu a ostatních zemí socialistického společenství se v mezinárodních vztazích promítly v poslední době pozitivní změny. Ale nepřítel uvolnění a ozdravení mezinárodní situace, především militaristické kruhy USA a velení ozbrojených sil agresivního bloku NATO, pokračují v rozpracování plánů nové války. Nebezpečí spočívá v tom, že tyto plány nezůstávají na papíře, ale prakticky se realizují.

Zvláštní místo v celkovém systému válečných příprav věnují imperialistické kruhy Západu otázkám zpravodajské činnosti proti Spojeným ozbrojeným silám států — účastníků Varšavské smlouvy. Postačí např. uvést, že jen USA denně vynakládají na průzkum téměř tolik, kolik věnují na udržování svých strategických jaderných sil. Tyto prostředky jsou určeny na vývoj a výrobu nové průzkumné techniky, na rozšiřování sféry činnosti průzkumu a zvýšení jeho intenzity. Se zpravodajskými cíli je v kosmu na oběžných drahách probíhajících nad územím zemí Varšavské smlouvy nepřetržitě více jak deset amerických družic různého druhu. Každodenně vede požel státních hranic socialistických států průzkum značné množství letounů a námořních lodí USA i ostatních států NATO. Stovky stanovišť rádiového a radio-technického průzkumu vedou průzkum činnosti našich důležitých objektů a vojsk.

Za těchto podmínek je nezbytná vysoká bdělost, nepřetržitá bojová pohotovost k odrazení agrese a neustálé upevňování bojové spolupráce Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy. Jedním z nejdůležitějších úkolů je nepřetržitě sledování rázu činnosti pravděpodobného nepřítele s cílem včasného zjištění jeho plánů, zámyslů a praktických opatření v přípravě agrese. Úspěšné splnění těchto úkolů závisí do značné míry na stavu našeho průzkumu a především na jeho schopnosti být na odpovídající úrovni těch požadavků, které jsou na něj kladeny v soudobých podmínkách revoluce ve vojenství.

Průzkum získává zprávy o nepříteli, terénu a počasí, které potřebují velitelé a štáby k přípravě a vedení boje.

Průzkum zkoumá skutečného nebo pravděpodobného nepřítele a též válčiště nebo prostory, ve kterých budou probíhat operace (bojová činnost).

Základními úkoly průzkumu zpravidla jsou: zjistit rozmístění a ráz činnosti vojsk nepřítele, jeho sestavu, učlenění, bojeschopnost a zámysl, zvláště množství a rozmístění prostředků hromadného ničení a jiných bojových prostředků, opatření nepřítele, zaměřené na ochranu jeho vojsk proti zbraním hromadného ničení, umístění palebných a radioelektronických prostředků a míst velení, stanovit charakter terénu a ženiijních zařízení, systém zátarasů, zničené prostory a překážky, zjistit letiště a ráz činnosti letectva a též rozmístění prostředků PVO.

Především chceme zdůraznit, že průzkum musí mít **vyšokou úroveň stálé bojové pohotovosti**. To je základním a nejdůležitějším ukazatelem jeho efektivity.

Vysoká bojová pohotovost sil a prostředků průzkumu spočívá především v jejich způsobilosti úspěšně splnit všechny zpravodajské úkoly. Bez dobře organizovaného a aktivně působícího nepřetržitého průzkumu nelze v soudobých podmínkách počítat s včasným získáním zpráv, nezbytných k úspěšné přípravě odražení agrese a k efektivnímu vedení bojové činnosti. Tyto úkoly můžeme řešit jen v takových podmínkách, kdy bude vytvořen systém průzkumu, založený především na širokém využití nejnovějších výsledků vědy a všech soudobých prostředků průzkumu.

Bojová i odborná příprava všech orgánů a útvarů průzkumu musí být na úrovni skutečného mistrovství, kterého dosahujeme vysoce kvalitním výcvikovým procesem.

Jak je známo, vědeckotechnická revoluce a soudobá materiálně technická základna výzbroje vytvořily objektivní podmínky k podstatnému zkrácení období válečného ohrožení a k maximálnímu utajení opatření, spojených s bezprostřední přípravou nepřítele k rozpoutání války.

Úroveň bojové pohotovosti ozbrojených sil imperialistických států je v současné době a zvláště v Evropě natolik vysoká, že agresor nepotřebuje k přípravě napadení tak velký objem předběžných opatření ani tolik času jako v minulosti. Nejdůležitější prvky sestavy ozbrojených sil pravděpodobného nepřítele jsou rozvinuty a připraveny tak, že již v době míru jsou v trvalé pohotovosti k napadení. Jsou postaveny a úkoly plní orgány velení. Zvýšily se technické možnosti prostředků ničení, zvláště strategických jaderných zbraní. V těchto podmínkách můžeme zahájení bojové činnosti počítat prakticky na hodiny.

Proto chceme zdůraznit, že k bojové pohotovosti zpravodajských a průzkumných orgánů i útvarů, zvláště na operačním stupni, nemůžeme přistupovat z obecných poloh. Jejich pohotovost k rozvinutí a plnění úkolů v období ohrožení i na začátku války musí být vyšší, než bojová pohotovost sil, jejichž činnost zabezpečují. To je důležitý a zásadní požadavek, který vtiskuje nové rysy všem stránkám činnosti průzkumu a stanoví nezbytnost jeho urychleného rozvinutí v období ohrožení.

Základ vysoké bojové pohotovosti a bojových možností sil a prostředků průzkumu tvoří jednak jejich nezbytné množství, dále cílevědomá organizační struktura, výtečný polní výcvik, vysoký politickomorální stav, psychologická

příprava průzkumníků všech odborností a jejich vybavení soudobou speciální i průzkumnou technikou.

Velký význam má sladění průzkumných orgánů, jejich vycvičenost a připravenost k vedení aktivního a do potřebné hloubky vedeného průzkumu.

Z toho vyplývá, že vysokou bojovou pohotovost průzkumu musíme zabezpečit již v míru. Její základ se tvoří v průběhu plnění každodenních úkolů, v systému operační a bojové přípravy, zvláště na odborných průzkumných cvičeních svazků a svazů. Ta je třeba trvale považovat za významný úkol politické i organizátorské práce velitelů, politických orgánů a štábů všech stupňů.

Průzkum je v současné době charakterizován **velkým prostorovým rozmachem**. Vede se v širším pásmu a musí zabezpečovat možnost získání zpráv o nepříteli ze značné hloubky.

Objem úkolů soudobého průzkumu se značně zvětšil nejen růstem prostorových ukazatelů soudobých operací, zařazením prostředků ničení dalekého dosahu do všech stupňů velení, ale je též úzce spjat s rozmístěním vojsk a jiných důležitých objektů nepříteli do větší hloubky. Tak např., jestliže v období druhé světové války bylo téměř 70 % všech objektů, na které působily prostředky operačních svazů, rozmístěno v hloubce do 20 km, nyní se v této hloubce rozmisťují objekty taktického průzkumu. Vzrostla též šířka pásem činnosti vojsk, což vede do značné míry k růstu šířky pásem průzkumu, které se zvýšilo v průměru 3—4 krát.

Takovýto rozmach průzkumu zabezpečuje zjištění uskupení vojsk i jiných objektů nepříteli na maximální dosah prostředků ničení a umožňuje vést operace i boj s nezbytným předvídáním. Zvýšení počtů bojových prostředků i výzbroje a zavedení jaderných zbraní si vynutily značný prostorový rozmach průzkumu. Současně se mnohonásobně zvýšilo množství objektů, které je nezbytné zjistit v pásmech činnosti vojsk.

Výpočty potvrzené zkušenostmi z cvičení ukazují, že stupeň zjištění objektů nepříteli musí dosahovat nejméně 50—70 %, přitom prostředky jaderného napadení je třeba zjistit ve všech případech prakticky v plném rozsahu a s vysokou přesností.

Vezmeme-li v úvahu vysokou mobilitu pozemních svazků a prostředků jaderného napadení nepříteli, pak se složitost řešení tohoto úkolu očividně zvýší.

Různé objekty nepříteli můžeme zjistit s rozličnou přesností. K celkovému hodnocení nepříteli a stanovení základního zámyslu operace někdy postačí zjistit uskupení protistojícího nepříteli do divize a samostatné brigády. Ale k zabezpečení použití jaderných zbraní je nezbytné získat přesné zprávy o důležitých objektech, na jejichž zničení závisí úspěšné splnění úkolu (v taktické hloubce obrany o rotě, baterii, v operační hloubce o praporu, oddílu a jednotlivých důležitých objektech, jako jsou velitelská stanoviště, letiště, postavení ŘS, PVO atd.). Zprávy o každém objektu průzkumu musí zpravidla obsahovat: druh objektu, ráz jeho činnosti, stupeň ochrany, rozměry objektu, úplné souřadnice středu objektu.

Při použití klasických prostředků ničení je nezbytné získat průzkumové zprávy s přesností: 1. pásmo obrany do opěrného bodu čtyř, jednotlivého tanku, děla, opevněného objektu, — dělostřelectvo v zakrytých palebných postaveních do jednotlivých baterií, — zálohy v taktické hloubce do rot, v operační hloubce do praporu, — prostředky PVO do palebného postavení

baterie nebo čety, — objekty v operační hloubce, jako letiště, místa velení, spojovací uzly atd. Přitom je nezbytné získat o každém objektu jeho rozměry a souřadnice.

V důsledku toho se zvyšuje objektivní nezbytnost nepřetržitěho zdokonalování organizace, forem i metod průzkumu. Přitom rozhodující význam nabývá technická vybavenost průzkumných útvarů a jednotek, které jen soudobými a vysoce efektivními technickými prostředky mohou zabezpečit nepřetržité sledování nepřítele v celém pásmu bojové činnosti, do potřebné hloubky a s potřebnou přesností (i přesných souřadnic).

Stále na větším významu nabývá **věrohodnost průzkumu**. Průzkum stejně jako dříve nemá právo na omyl. Jestliže se v minulosti nezdary průzkumu vojskům drazí vymstily a stály velké oběti, tak dnes při existenci bojových prostředků ohromné ničivé síly by nepřesností ve zjištění stavu, rázu činnosti a zámyslu nepřítele, stejně jako neúplné, rozporné nebo dokonce nepravdivé či neodpovědné zprávy a závěry o nepříteli měly za následek vážné chyby v rozhodnutích, jejichž náprava by byla složitá a často i nemožná.

K získání vyčerpávajících a věrohodných informací je nezbytné komplexní využití různých sil, prostředků a způsobů průzkumu a jejich sladěné použití co do místa i času.

Velký význam má hluboké studium a analýza průzkumových zpráv, jejich porovnání se zprávami z jiných zdrojů, upřesnění a doplňková prověrka s cílem včasného zjištění opatření nepřítele určených k dezinformaci a klamání. Všestranný rozbor nepřítele nemůžeme učinit pouze na základě úsudku. Zde jsou nezbytné přesné propočty, znalost reálných faktů a všestranná znalost situace nejen ve vlastním pásmu, ale i v pásmu sousedů. Získané zprávy o nepříteli musíme proto vždy prověřovat.

Při hodnocení nepřítele se nemůžeme omezovat na prostý početní rozbor uskupení jeho vojsk, sil a prostředků. Je nezbytné všestranně zkoumat jejich kvalitativní ukazatele, včetně morálně politického a psychologického stavu vojsk, úroveň jejich přípravy, bojových zkušeností, kvalitu výzbroje a bojové techniky, jejich bojové možnosti, národní příslušnost, tradice svazků i útvarů a též jejich zabezpečení všim nezbytným k vedení bojové činnosti.

Dějiny válek znají případy, kdy v důsledku chybných zpráv a závěrů průzkumu se vojska ocitla v krajně nebezpečné situaci a utrpěla vážné ztráty.

Zvláště vysokou věrohodností se v současné době musí vyznačovat zprávy o prostředcích jaderného napadení nepřítele, o zahájení a průběhu opatření, spojených s bezprostřední přípravou agresora k napadení zemí socialistického společenství, o jeho zámyslech k použití prostředků hromadného ničení.

Při organizaci průzkumu bereme v úvahu a přijímáme rozhodná opatření proti pečlivě připravovaným akcím nepřítele v boji s naším průzkumem. Vždyť již nyní velení NATO na všech cvičeních a válečných hrách pečlivě rozpracovává celý komplex různorodých opatření z hlediska boje s naším průzkumem. Podílejí se na tom orgány kontrarozvědky a policie všech zemí i vojsk bloku, teritoriální vojska a soudobé prostředky radioelektronické války. Vytváří se zesílený systém ochrany hranic i týlových objektů, vydávají se přísná omezení používání technických prostředků spojení. Je též nezbytné brát v úvahu možnost širokého rozsahu opatření k operačnímu maskování a dezinformaci s cílem uvést náš průzkum v omyl a svést jej na nesprávnou cestu. Zkrátka velení NATO se snaží postavit před náš průzkum nepřekonatelnou oponu. Bylo by chybou tvrdit, že jsme již v plném rozsahu

zjistili systém pravděpodobného nepřítele zaměřený proti našemu průzkumu. Není vyloučeno, že se v průběhu války objeví jiná, nám neznámá opatření. Je třeba počítat se skutečností, že velení NATO zahrnuje síly a prostředky průzkumu do kategorie důležitých cílů a plánuje jejich prvořadě zničení. Nemůže být žádných pochyb o tom, že se zahájením bojové činnosti by byla učiněna všechna opatření, aby byly vyřazeny nejdůležitější prvky, stupně velení, orgány a prostředky našeho průzkumu. Za takových podmínek je nezbytné všestranně zvyšovat odolnost zpravodajských orgánů i průzkumných útvarů, kvalitu a efektivnost jejich činnosti při existenci aktivních protiopatření ze strany nepřítele, rozpracovat a zvládnout způsoby rychlého obnovení bojeschopnosti systému průzkumu a zvyšovat utajení jeho činnosti.

Podstatně se mění požadavky, kladené na **přesnost průzkumu**. Je známo, že mezi pravděpodobností zničení objektů a přesností určení jejich souřadnic existuje přímá závislost. Při růstu chyb v určení přesné polohy objektu podstatně vzrůstá i spotřeba munice, a to i jaderné.

K efektivnímu využití vlastních prostředků ničení je nezbytné určovat souřadnice objektů nepřítele s přesností: pro dělostřelectvo a taktické rakety by kruhová úchylna neměla být větší než 50—100 m, pro operačně taktické rakety by kruhová úchylna neměla být větší než 150—200 metrů.

Nezbytné přesnosti průzkumných zpráv dosáhneme především dokonalejšími způsoby a prostředky průzkumu, které zabezpečují zmenšení chyb v určování souřadnic objektů až do optimálních hodnot, a též vysoce kvalitním výcvikem příslušníků průzkumných orgánů.

Podstatně se též zvyšují požadavky na **operativnost průzkumu**. V podmínkách ostrého boje o získání časového předstihu a za vysoké dynamičnosti soudobé bojové činnosti nabývá tento požadavek rozhodujícího významu při veškeré činnosti zpravodajských orgánů i průzkumných útvarů.

Průzkum musí umožnit rychle reagovat na jakoukoli změnu bojové situace a především předvídat nepřátelské úder, zvláště jadernými zbraněmi. Vše to předurčuje nezbytnost získání a doručení průzkumných zpráv velitelským a štábům v co nejkratších lhůtách, jejich okamžitý rozbor a zhodnocení a též včasné přenesení úsilí průzkumu z jednoho směru nebo prostoru na jiný, dojde-li k změně situace nebo úkolů vojsk.

Pomalost v průzkumu, opožděné zpracování a předání zpravodajských informací vede zpravidla ke zdržení v rozhodování a ke snížení efektivnosti použití prostředků ničení, včetně jaderných zbraní.

Zvlášť velký význam má faktor času při průzkumu prostředků jaderného napadení, postavení samohybného dělostřelectva, prostředků PVO a letectva na letištích, tj. objektů s vysokou pohyblivostí a schopností manévru. Zpoždění zpravodajské informace o jejich rozmístění a činnosti, třeba jen o krátkou dobu, dává nepříteli značné operačně taktické výhody a má záporný vliv na celkový průběh i výsledek operací.

Doba, nezbytná k průzkumu a zničení prostředků dopravy jaderných zbraní typu RS LANCE a 203,2 mm houfnic, které jsou na odpalovacích (palebných) stanovištích, nesmí být větší než 3—5 minut. Prakticky to znamená, že zprávy o raketových jaderných prostředcích je nezbytné doručit vlastním vojskům současně s jejich zjištěním.

Řada jiných zpráv o nepříteli se též musí získávat a předávat štábům i vojskům ve značně omezených lhůtách, neboť v opačném případě ztrácí svou hodnotu a nemohou být efektivně využity při organizaci a vedení bojové

činnosti. Tak se stává prvek času vážnou podmínkou v činnosti orgánů a útvarů průzkumu, jedním ze základních faktorů dosažení vítězství v boji a operaci.

K vysoké operativnosti průzkumu přispívá široký okruh různorodých opatření. Mezi základní patří rozpracování a vybavení průzkumných orgánů, útvarů i jednotek vysoce pohyblivými a rychle pracujícími technickými prostředky průzkumu, zabezpečujícími minimální ztráty času při získávání zpráv. Významné je i zvýšení efektivnosti systému přenosu, analýzy a hodnocení zpráv průzkumu, především cestou širokého zavádění strojně početních metod zpracování informací, výpočetní techniky a automatizovaných systémů velení a též bezprostředního přenosu průzkumových zpráv z paluby letounu (vrtulníku) na příslušné velitelské stupně.

Orgány řízení průzkumu musí v plné míře zvládnout principy vědecké organizace práce, soudobé metody plánování průzkumu, projevovat operativnost v práci, důsledně hledat cesty maximálního zkrácení lhůt doručení úkolů vykonavateli, soustřeďování a zpracovávání průzkumových zpráv.

Zvláštní pozornost je též třeba věnovat širokému praktickému využití formalizovaných dokumentů, síťových grafů a logickomatematických metod výpočtů.

Velmi vážným požadavkem je **nepřetržitost průzkumu**. Spočívá v nezbytnosti vést průzkum ve všech druzích bojové činnosti vojsk, ve dne i v noci, v jakékoliv situaci nebo terénu, za všech meteorologických podmínek. Nepřetržitosti průzkumu dosahujeme především pečlivým plánováním, které má za cíl sjednotit úsilí všech sil a prostředků průzkumu a sladění jejich úsilí co do času i objektů. Tím můžeme doplnit jeden druh průzkumu druhým a sledovat nejdůležitější zjištěné objekty a uskupení vojsk nepřítele až do okamžiku jejich zničení.

Růst významu nepřetržitosti průzkumu je vyvolán prudkým zvýšením manévrovosti a mobility vojsk, což nepříteli umožňuje rychle měnit rozmístění sil a prostředků. Ztráta přehledu o nepříteli i na krátkou dobu, může dát nepříteli možnost dosáhnout bojových, operačních a někdy i strategických úspěchů. To má zvláštní význam při nenadálém rozpoutání války.

Nepřetržitý průzkum prostředků jaderného napadení nepřítele, jeho uskupení a ostatních důležitých objektů, včetně doplňkového průzkumu před zahájením vlastních jaderných úderů, je důležitou nezbytností, bez níž bychom dali nepříteli jednak množnost učinit nepředvídaná opatření a jednak by existovala pravděpodobnost vedení vlastních jaderných úderů i úderů klasickými prostředky ničení do prázdna.

Je též nezbytné zdůraznit, že nehledě na požadavek nepřetržitosti průzkumu není nutné stále sledovat každý nepřátelský objekt. Nepřetržitost průzkumu plně závisí na charakteru sledovaného objektu, na druhu probíhající bojové činnosti a na stupni velení, v jehož prospěch se organizuje a vede průzkum. Z toho vyplývá závěr, že některé objekty budeme sledovat nepřetržitě a jiné jen periodicky s nezbytnými přestávkami.

Mezi objekty, které je nezbytné sledovat nepřetržitě, především patří rakety taktického i operačního určení a dělostřelectvo v prostoru bojové činnosti. To jsou objekty s vysokou mobilitou a manévrovostí, schopné doslova během několika minut rychle změnit své rozmístění i ráz činnosti. Tak např. raketový oddíl ŘS LANCE zaujímá odpalovací postavení a je připraven k odpálení za 10—15 minut, operačně taktické rakety typu PERSHING za 60—90 minut a jednotky víceúčelového dělostřelectva zaujmou palebná postavení

a připraví se k palbě za 6—10 minut. Při organizaci průzkumu těchto objektů nelze uvažovat o periodickém sledování, zvláště jsou-li v prostorech palebných postavení. Tyto objekty je nezbytné sledovat od okamžiku jejich zjištění až do jejich úplného zničení.

Do druhé skupiny patří objekty nepřítele, které jsou schopny změnit své rozmístění nebo ráz činnosti v průběhu delšího časového období. Jejich průzkum můžeme organizovat s určitou periodičností, která ovšem vylučuje jejich zmizení ze zorného pole průzkumu. Např. k tomu, aby divize opustila prostor soustředění, potřebuje 3—4 hodiny a prapor 30—40 minut. To určuje i nezbytné časové rozmezí mezi jednotlivými pozorováními (tedy nejméně jednou za 3—4 hodiny nebo za 30—40 minut, ne ovšem déle). Jestliže v tomto období změni sledovaný objekt své rozmístění, neujde to pozornosti našeho průzkumu.

K určení nezbytné periodičnosti průzkumu je třeba, aby průzkumný orgán přesně znal operačně taktické charakteristiky a možnosti každého objektu. Je zcela přirozené, že čím větší vliv má objekt průzkumu na průběh operace nebo boje, tím pozorněji a častěji je jej třeba sledovat.

Posuzované požadavky na průzkum, tj. vysoká úroveň bojové pohotovosti, velký prostorový rozmach průzkumu, přesnost, operativnost a nepřetržitost jsou rozhodující pro jeho organizaci. Jejich realizace je základní podmínkou zvýšení efektivity činnosti průzkumných orgánů i útvarů v současné etapě.

Je pochopitelné, že požadavky na průzkum nezůstávají neměnné. Mnohé ukazatele jeho činnosti, které ještě před několika lety plně uspokojovaly velení, štáby i vojska, se v současné době za existence nových bojových prostředků ukazují jako zastaralé. Z toho vyplývá, že na zdokonalování průzkumu je třeba pracovat stále, s využitím nejlepších zkušeností, nejnovějších úspěchů vědy, techniky i vojenského umění.

Můžeme tedy vyvodit závěr, že efektivnost a kvalita průzkumu v praxi znamená jeho způsobilost nepřetržitě sledovat nepřítele na velkých prostorech a na celou hloubku úkolů vlastních vojsk. Plnit úkoly trvale, věrohodně a v co nejkratších lhůtách, určovat rozmístění objektů i cílů nepřítele s přesností, která je nezbytná k úspěšné činnosti vojsk v podmínkách silného odporu nepřítele. Současně odhalit jeho přípravu k vedení úderů a k jiné činnosti v období bezprostředních příprav k válce.

Pouze na základě těchto požadavků hodnotíme stav průzkumu, jeho bojové možnosti a soudobost.

S dalším rozvojem prostředků ozbrojeného zápasu, se zvyšováním počtů a manévrovosti vojsk, s růstem rozmachu bojové činnosti se bude zvětšovat i rozsah a obsah úkolů průzkumu. To si v nejbližší době vynutí zavedení nových druhů technického průzkumu, podstatně se odlišujících od současných, a to jak co do sil, prostředků, způsobů činnosti, tak i zdrojů získávání průzkumných zpráv (např. magnetometricky, radiometricky, tepelný průzkum aj.).

Je proto nezbytné rozpracovat a osvojit si efektivnější způsoby plnění průzkumných úkolů, vyměňovat si zkušenosti a zvyšovat kvalitu přípravy všech průzkumných orgánů, útvarů i jednotek.